

Methodische Handreiking FamJam

1. Inleiding

FamJam is een online tool waarmee jeugdigen, ouders en professionals samen op een visuele en interactieve manier het netwerk, de relaties, gevoelens en doelen van een jeugdige in kaart kunnen brengen.

2. Doel en toepassingsmomenten

Kennismaking & vraagverheldering

Wanneer een traject start, is het belangrijk om een veilige, open en gelijkwaardige relatie op te bouwen met de jeugdige. FamJam biedt hierbij een laagdrempelige manier om kennis te maken, zonder dat de jeugdige direct mondeling alles hoeft te vertellen. Door samen in FamJam te werken ontstaat vanzelf een gesprek over de belangrijke mensen, gebeurtenissen en gevoelens die invloed hebben op het dagelijks leven.

De jeugdige krijgt zo ruimte om te laten zien wat voor hem of haar belangrijk is, zonder dat er te veel druk ligt op het verwoorden van complexe situaties. FamJam sluit bovendien aan bij de digitale leefwereld van jeugdigen, waardoor zij zich al snel comfortabel voelen.

In deze fase helpt FamJam om:

- inzicht te krijgen in de leefwereld en ervaringen van de jeugdige;
- betekenisvolle relaties te ontdekken;
- eerste wensen en behoeften te verkennen;
- het gesprek spelenderwijs op gang te brengen;
- samenwerking en vertrouwen op te bouwen tussen jeugdige en professional.

Netwerkverkenning

Zodra er een basis is gelegd in de kennismakingsfase, kan FamJam worden gebruikt voor een verdiepende verkenning van het netwerk van de jeugdige. De Avatars maken zichtbaar wie er om de jeugdige heen staan, welke rollen zij hebben, welke relaties steunend zijn en waar mogelijk spanningen of afstand zitten.

Deze visuele benadering geeft jeugdigen grip op situaties die anders moeilijk uit te leggen zijn. Ook helpt het om blinde vlekken te ontdekken: soms beseft een jeugdige pas tijdens het maken van de kaart hoeveel steun er eigenlijk beschikbaar is, of juist waar ondersteunende personen ontbreken.

In deze fase helpt FamJam om:

- te bepalen wie belangrijke personen in het leven van de jeugdige zijn;
- de afstand of nabijheid van relaties te laten zien;
- rollen, verwachtingen en verantwoordelijkheden te bespreken;
- potentiële steunbronnen te identificeren;
- inzicht te krijgen in dynamieken binnen het gezin of netwerk.

Doelen zichtbaar en centraal houden

Door doelen visueel te koppelen aan personen of situaties, blijft voor iedereen duidelijk waaraan gewerkt wordt. FamJam helpt om doelen concreet en behapbaar te maken. Ze worden niet alleen geformuleerd, maar zijn ook onderdeel van het dagelijks gesprek. De jeugdige kan in de tool zelf mee bepalen wat belangrijk is, wat haalbaar voelt en welke stappen nodig zijn.

Dit versterkt eigenaarschap: de jeugdige ziet niet alleen wat er moet gebeuren, maar ook waarom en met wie. Voor ouders en andere betrokkenen geeft het overzicht en helderheid over hun rol in het proces.

In deze fase helpt FamJam om:

- doelen visueel te maken en begrijpelijk te houden;
- motivatie en betrokkenheid te vergroten;
- overzicht te creëren binnen chaotische situaties;
- gezamenlijke verantwoordelijkheid te benadrukken;
- richting te geven aan het traject.

Evaluatie en voortgang

FamJam is bij uitstek geschikt om voortgang zichtbaar te maken. De 'foto' van het sociaal netwerk, die aan het begin van het traject wordt gemaakt, kan op meerdere momenten worden vergeleken met de actuele situatie. Hierdoor wordt duidelijk wat er is veranderd, welke stappen zijn gezet en welke doelen zijn behaald.

Het visuele karakter helpt jeugdigen om successen te herkennen die ze zelf nog niet hadden gezien. Het maakt voortgang tastbaar en biedt ruimte om stil te staan bij wat wel werkt. Ook kan FamJam worden ingezet om nieuwe doelen te bepalen en het vervolg van het traject vorm te geven.

In deze fase helpt FamJam om:

- veranderingen tussen begin- en huidige situatie zichtbaar te maken;
- successen te vieren en te bekrachtigen;
- reflectievragen te bespreken op een veilige manier;
- samenwerking binnen het netwerk opnieuw te bekijken;
- nieuwe doelen en vervolgstappen te bepalen.

3. Theoretische onderbouwing

FamJam sluit aan bij belangrijke methodische kaders binnen de jeugdhulp (NJI, Richtlijnen jeugdhulp). Deze kaders geven richting aan hoe professionals de leefwereld en ontwikkeling van jeugdigen begrijpen en ondersteunen.

Systeemgericht werken

Systeemgericht werken gaat uit van het idee dat een kind niet los gezien kan worden van zijn omgeving. Er is altijd een wisselwerking tussen de jeugdige en zijn context (gezin, school, netwerk). Problemen ontstaan en worden in die context beïnvloed. FamJam maakt deze relaties zichtbaar en bespreekbaar.

Waarom is dit helpend voor de ontwikkeling van de jeugdige(n)?

Het betrekken van het hele systeem vergroot de kans op een duurzame verandering, omdat alle leefgebieden en relaties van de jeugdige een plek krijgen in de hulpverlening. Het versterkt de samenwerking tussen de ouders, de jeugdigen en de professionals, wat essentieel is voor veiligheid en stabiliteit.

Onderzoek laat zien dat de kwaliteit van hulp toeneemt wanneer de context wordt meegenomen in het proces; de jeugdige is vaak een signaaldrager van bredere spanningen in het systeem. Door deze spanningen te adresseren, ontstaat ruimte voor groei en herstel.

Een stabiel en ondersteunend systeem bevordert de veerkracht, de hechting en de sociaal-emotionele ontwikkeling van de jeugdigen. Jeugdigen hebben wortels nodig om te kunnen groeien; erkenning van familiebanden en het netwerk draagt bij aan hun identiteitsontwikkeling.

Oplossingsgericht werken

De focus bij oplossingsgericht werken ligt op de mogelijkheden, de doelen en het toekomstperspectief in plaats van op de problemen. FamJam ondersteunt dit door de jeugdigen en ouders zelf doelen te laten formuleren en successen visueel vast te leggen.

Waarom is dit helpend voor de ontwikkeling van de jeugdige(n)?

Het vergroot de motivatie, het zelfvertrouwen en de zelfregie bij de jeugdigen en ouders.

Door te werken vanuit de krachten en uitzonderingen op de problemen, ervaren gezinnen dat verandering mogelijk is. Dit versterkt hun hoop en vermindert hun stress. Het helpt de gezinnen om kleine, haalbare stappen te zetten richting hun doelen, wat hun autonomie en competentiegevoel vergroot.

Participatie en autonomie

Jeugdigen en ouders hebben regie tijdens de inzet van FamJam: zij maken zelf hun netwerk, kiezen de eigenschappen en formuleren de doelen. Dit sluit aan bij het recht op participatie (IVRK, art. 12) en bij richtlijnen voor samen beslissen.

Waarom is dit helpend voor de ontwikkeling van de jeugdige(n)?

Participatie geeft jeugdigen het gevoel dat ze ertoe doen, wat cruciaal is voor identiteitsvorming en zelfvertrouwen. Het versterkt competenties zoals communiceren, keuzes maken en verantwoordelijkheid nemen. Samen beslissen zorgt voor een betere aansluiting van hulp bij de leefwereld van het gezin, wat de effectiviteit hiervan verhoogt.

Door eigen inspraak en invloed ervaren jeugdigen autonomie, een basisbehoefte volgens de zelf-determinatietheorie. Dit bevordert motivatie en een gezonde psychosociale ontwikkeling.

Cultuursensitief werken

FamJam gebruikt een visuele en interactieve insteek, waardoor taal- en cultuurbarrières worden verkleind. Professionals kunnen aansluiten bij diverse referentiekaders.

Waarom is dit helpend voor de ontwikkeling van de jeugdige(n)?

Het vergroot de toegankelijkheid van de hulp voor de gezinnen met een migratieachtergrond (of LVB-problematiek). Het voorkomt misverstanden en vergroot het vertrouwen, wat essentieel is voor een constructieve samenwerking. Door erkenning van de culturele waarden en opvoednormen, waar je stil bij staat tijdens het gebruik van FamJam, ontstaat een gelijkwaardige relatie, wat de stress vermindert en ruimte creëert voor verdere ontwikkelingen.

Jeugdigen die opgroeien tussen verschillende culturen ervaren vaak spanning. Cultuursensitieve hulp helpt hen om een evenwichtige identiteit te ontwikkelen en voorkomt escalatie van de problemen door betere aansluiting bij hun leefwereld te faciliteren. Hierbij kan FamJam helpend zijn.

4. Randvoorwaarden

Wat vraagt FamJam van de professional?

Een professional die FamJam inzet:

- Werkt oplossingsgericht en systeemgericht.
- Is nieuwsgierig en durft door te vragen: Wat bedoel je hiermee? Kun je een voorbeeld geven?
- Is digivaardig en comfortabel met online tools.
- Herkent het belang van de digitale leefwereld van de jeugdigen.
- Werkt cultuursensitief en heeft oog voor verschillen in beleving en communicatie.

Wat vraagt FamJam van de organisatie?

Een organisatie die FamJam wil implementeren:

- Faciliteert professionals met de juiste benodigheden (laptop, wifi, accounts).
- Biedt een training of een workshop aan om vertrouwd te raken met de methodiek.
- Stimuleert reflectie en kennisdeling over ervaringen met FamJam.
- Verankert het gebruik binnen het beleid en de kwaliteitskaders.

Wat vraagt het van jeugdigen en ouders?

- Motivatie om actief deel te nemen en de tool te gebruiken.
- Digitale basisvaardigheden (of ondersteuning daarbij).
- Openheid om te reflecteren op het eigen netwerk, de doelen en de gevoelens.

Contra-indicaties zijn beperkt: FamJam is geschikt voor de meeste doelgroepen binnen de jeugdzorg, mits de professional zorgvuldig begeleidt en bewaakt dat het gebruik helpend blijft.

Veiligheid, ethiek en privacy

Veilig gebruik van FamJam vraagt om afspraken over opslag, toegang, veilige apparatuur, minimale gegevensverwerking en bewuste keuzes rondom namen en privacy. Deze voorwaarden zijn vastgelegd in een verwerkersovereenkomst.